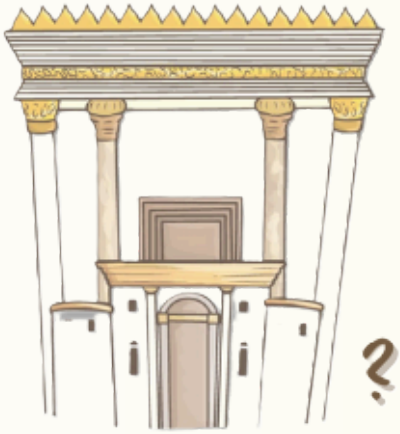

מי ב"א?

מדינה יהודית בדרך אמת

מאמר מאת ר' עודד כי-טוב

בכל דרכיך דעהו

"תרין פלגי גופא" -

כך מכוּנות שתי הספירות **נצח והוד**, המקבילות במשל-הגוף לשתי הרגלַים הפועלות בשיתוף פעולה מלא. כדרכנו בגליונות האחרונים אנו ממשיכים לדרוש-לכוון את פרשיות השבוע הנקראות בשבע שבועות-הפטרות הנחמה, כנגד שבע הספירות התחתונות, מדות הלב (והמעשה), ואנו נכנסים כעת לפרשת **כי תצא**, החמישית, המכוּוֶנת כנגד ה**הוד**, והמתחברת היטב לפרשת **שופטים** שכנגד ה**נצח**, כפי שננסה להסביר. **משה ואהרן**, הרביעי והחמישי בשבעת הרועים(-האושפיזין) הם ה"מרכבות" לספירות הנצח וההוד, והנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד.

חיבור הפרשיות בולט בכותרת: "כי תצא למלחמה על אויביך", המהווה המשך ברור לפרשיות המלחמה שבסוף פרשת שופטים, ואולם בפרשת שופטים הדגש הוא על **המלחמות הציבוריות** (כפי שהפרשה כולה עוסקת בבנין המימסדים הציבוריים, שופטים ומלך, כהונה ונבואה), שהם בעיקרן מלחמות חובה ומצוה, ואילו כאן, בפרשת כי תצא, עוסקים **במלחמת רשות** (כדברי רש"י בתחילת הפרשה) ובהתנהלות **היחיד** בתוכה.

היחס בין היחידים לציבור הוא כנקבה הסבילה-יחסית לעומת הזכר-הפעיל ש"דרכו לכבוש" ולנצח, וכך הנצח הוא סיום "קו ימין" הזכרי המשפיע, וההוד סיום "קו שמאל" הנקבי המקבל. זהו גם היחס בין משה-השושבין מצד החתן-הקב"ה, לבין אהרן "שושבינא דמטרוניתא", הכלה-כנסת-ישראל לכל פרטיה (כולל הנשים, "בית ישראל" שבכו במותו), והוא המשכין שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו כנודע; קרני ההוד של משה מייראים מגשת אליו, ככתוב בסוף פרשת כי-תשא. אך אהרן הוא הראשון הנגש אל משה ומקבל מהודו (ומכאן כוחו להודות ולדמום במיתת בניו, ומכאן זכה לבגדי כבוד ותפארת).

[כללית, פנימיות הנצח וההוד, כלומר המקבילה הנפשית שלהן, הם **בטחון ותמימות** (בהתאמה), אך משום חיבורם ההדוק (כנ"ל), נחשבים שניהם לסוגי בטחון, פעיל וסביל, וכנדרש בספרים על הכתוב באיוב "מי שת **בטוחות** חכמה" (אם כי פשט הכתוב מדבר על ה**כליות** הקרויות "**טוחות**", שכידוע גם הן מקבילות במשל-הגוף לנצח והוד). וכן נחשבים שניהם לגוונים של הוד (שהרי "הולך ב**תום** ילך **בטח**" ככתוב): הוד מלכות (ככתוב בשלמה) המשפיע וכובש-כל-לב, והוד של הודיה, הודאה-על האמת והכנעה מצד בני הממלכה לְמה שגדול מהם, ואכמ"ל יותר].

"ונתת מהודך עליו"

וכך גם הוא היחס בין משה ל**יהושע** תלמידו-ממשיכו, המעמידו-ממנהו לעיני כל העדה ונותן מהודו עליו, ככתוב בפרשת פינחס. משה הוא הכובש (בשלמות) את ארצות סיחון ועוג "מנעולה של ארץ ישראל" וה"מוחין" שלה, אולם יהושע נכנס ומכניס-מנחיל בפועל את הארץ הקדושה, ארץ שבעה העממין, בה-דווקא ניתן לקיים בשלמות **בכל דרכיך דעהו** – בגימטריא **יהושע**! – על כל צעד ושעל, גם בענייני החולין ודרכיך-שלך, ולהפוך את כל דרכי הרשות למצוות גמורות. ומכאן הריבוי המופלג של המצוות הנמנות בפרשת כי תצא (-74 במספר, וסימנך: **עד** ה' בכם – שמואל-א יב,ה. וכן בדברי ישעיהו: "אתם **עד**י נאום ה' ו(-על-ידי-כן -)אנכי א-ל"), יותר משאר פרשיות התורה. יהושע הוא זה שאינו מש מתוך האהל כאשר ה' מדבר עם משה **פנים אל פנים** (בגמטריא **יהושע**!), ומכאן זכה הוא עצמו להיות פניו שלו כ**פני לבנה** (-הנוקבא) המשַקפת את **פני חמה** של משה.

[ועוד רמז מופלא ששמעתי ממורי שליט"א: הפסוק בשלמותו **בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך**, עולה בדיוק 7 פעמים **דרך** (-מכלול הדרכים שישנם, וכאמור "בשבעה דרכים ינוסו לפניך")! וכן עולה בדיוק **איל צבי יחמור אקו דישון תאו זמר**, 7 החיות הטהורות שפוגש אדם במהלכו האישי בשבילי היער (- הג'ונגל של החיים), מלבד (שלשת ה"מוחין") "שור וכשב ועז", בהמות הבית השוות לכל הציבור הרחב].

תיקון הקרי-האקראיות

כאמור, מלחמות (ודרכי) הרשות של היחיד, הן כפרטים ביחס למלחמות המצוה של כלל הציבור, אבל הן גם יחסית **אקראיות** לעומת מצוות הציבור היזומות, ה**לכתחיליות**. רוב מצוות הפרשה נגררות-נמשכות ממצות שילוח הקן הפותחת ב**כי יקרא** קן צפור לפניך בדרך. מצוה זו לבדה באה ב**פרשה פתוחה**, כראש פרק לכל שאר הפרשיות הסתומות שממנה ועד סוף הפרשה (ולא עד בכלל, היינו מצות מחיית עמלק שבסוף) נכללות בה ומצטרפות אליה.

בדרכי הרשות שלו נתקל כל אדם במהלך חייו במצבים שונים הנראים לכאורה כמקריים ומשוללים מן המצוה והקדושה, אבל הן הן בדיוק האתגר שלו, לראות ולהבין כי כל **מקרה** לאמתו של דבר **נקרא** לפניו בהשגחה פרטית, ועליו מוטל להכניס אותו לקדושה ומצוה (עשה או לא-תעשה) גמורה, בכך הוא מוחה את **עמלק**-ה**ספק** ה"נהנה מן הספק" ובוחר באקראיות בכדי לצאת מרשות בוראו ולהכעיסו, זה הנבל "אשר **קרך** בדרך" (- מקרר ואומר שאין כלל דרך קרואה!) וכך כל מצוה הופכת לדידו לעבירה וכל עבירה למצוה (כך שיש לו רמ"ח מצוות לא-תעשה ושס"ה מצוות עשה...). "ראשית גויים עמלק" פירושו שתמצית ושרש ה**רע** הוא הספק ה**רעוע**; הקליפה ("קליפת נוגה") נאחזת קודם כל בדברי הרשות ה"ניטראליים", ובאמצעותם מדרדרת את הכל ל"עלמא דפירודא", לסתמיות חסרת משמעות הבוחרת במות, בעוד שמחַיית עמלק ממלאה את כל ההויה בהשגחה פרטית מלאת חיים.

המלך (והמלכות הקרויה "רשות" ועיקר עיסוקה בדברי הרשות) הוא "המוציא למלחמת הרשות". לדידו המלחמה בעמלק-הספק היא מלחמת מצוה, מצות הציבור הבאה-בתור לאחר מצות מינוי המלך (וכדברי שמואל לשאול הנמשח-למלך בשמואל-א טו), אבל מחַיית עמלק מפנימיות הנפש נעשית דווקא מתוך ובאמצעות מכלול מצוות היחידים ההופכים את כל ה"מקרים" ה"קָרים" למצוות "חַמות" וקרואות (וביניהם גם המצוה הכרוכה ב"מקרה לילה" שבפרשה...), וכך מתברר ש"עמך כולם חסידים" המתחסדים עם קונם גם בדברים שלפנים משורת הדין, וכידוע שהחסיד נבחן בעיקר ביחסו לדברי הרשות (המרובים באין-ערוך ממצוות ואיסורים מפורשים).

"כנגד יצר הרע"

המצוה שבכותרת הפרשה, אשת יפת תואר במלחמה, שייכת (היא וכמה מצוות הנסמכות אליה ובאות בפרשיות סתומות, עד למצות שילוח הקן הפותחת סדר כנ"ל) ומתחברת (ממבט של פתיחה וסתימה) לפרשת שופטים הקודמת, אבל יש בה מסר חשוב לענין מחיית עמלק שבסוף פרשתנו, וכדברי חכמים ש"לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע – עד שתאכלנה באיסור, תאכלנה בהיתר!". וננסה להסביר:

כנחש הקדמוני בשעתו, אומר עמלק ראשית גויים: אם אינך הולך אחרי שרירות לבך בדברי הרשות, נמצא שהכל אסור עליך וניטלה ממך הבחירה, האמנם אסרו לכם (הדתיים...) את כל עץ הגן הנחמד למראה ותאוה לעינים?! ואנו אומרים לעומתו: להיפך! הכל מותר! כל מה שאסר הקב"ה התיר לנו כנגדו (ועץ החיים אינו פחות נחמד מעץ הדעת); שום דבר יפה אינו מחוץ לתחום, ואדרבה עיקר עניינו להכניסו לקדושה ולמצוה, אך בכדי להתענג עליו באמת יש להקדים לו בירור-של-חכמה אם אמנם חפץ-לב-טהור הוא וניצוץ קדוש יש בו, או שאינו אלא פיתוי חיצוני-שטחי לפריקת עול רגעית שסופה אכזבה ושנאה. לשם כך באו המצוות כולן, להוציא יקר מזולל ולהתענג על נוכחות ה' בכל.

אמת שדרך זו אינה "דרך צדיקים" המושרשים בעץ החיים, אלא דרך בעלי תשובה המושרשים בעץ הדעת ועניינם לברר את הטוב שבתוך הרע, וזו דרך ארוכה ומסוכנת, וכפי שדרשו חכמים מסמיכות הפרשיות שהלוקח יפת תואר במלחמה "סופו לשנאתה ולהוליד ממנה בו סורר ומורה" שעלול לחול בו חטא משפט מות וסופו להיתלות על עץ (הדעת...) כפי שאירע לאבשלום בן מעכה יפת התואר שלקח לו דוד במלחמה. אכן בסופו של דבר הופכות גם הכשלונות-הזדונות לזכויות, וגם את אבשלום העלה דוד בתפילתו ממדורי גיהנם לחיי עולם כדברי חז"ל, וכן מצות הקבורה רומזת לזרע שסופו לצמוח מָמַּיִשֶׁהוּ בעתיד. ומכל מקום אי אפשר לו לחסיד המתחסד עם קונו לוותר כליל על הרע המעורב בטוב, גם אם כרוך הדבר לעתים במסירות נפש ובפריצת גדר (כדרך המלך), ובלבד שלא להאמין ברע מוחלט ולא להסכים להשאיר-עקרונית שום דבר ש**ברא א-להים** (=**טוב** בריבוע) מחוץ לתחום הקדושה,

[ובהמשך לכך עוד שני איסורי **התעלמות** שגם היא סוג של בריחה מאחריות, האופיינית לעולם הספק (אלא להכנס תמיד בעובי הקורה עם כל הקושי הכרוך, זו דרך **יהודה-המודה** שבגינה זכה למלכות). וכן עוד איסור: "לא יהיה כלי גבר על אשה" (ולהיפך) שניתן אולי לתרגמו בעולמנו כשולל לחלוטין את המגמה הפרוגרסיבית של "שוויון מגדרי" עקור ומעקר, שהיא פנימיות מגמת עמלק הזכרי-שאינו-מוליד, הבוחר מות מחיים ופריון].

מושל מקשיב על דבר אמת

המתבקש לנו היום הוא מלך **חסיד**, **בעל תשובה** כדוד אבי המלכות, שאינו מאמין ברע ולא נותן לו שמץ של אחיזה, אלא "הולך", בבטחון שלם ובגמישות יצירתית פורצת-דרך, על האמת הפנימית שלו שכולה "טוב מאד", כי גם הרע כסא לטוב, וכל-כולו לא בא אלא לברר ולגלות ניצוצות גנוזים של יופי ואמת שישנם בכל. אוירה כזאת שמשרֵה המלך החסיד גורמת גם לכל נתיניו-משרתיו להיות צדיקים (ראו חולין ד,ב), מלכים-חסידים כל אחד בתחומו המסויים, מן השרים היושבים ראשונה במלכות ועד אחרון הפקידים, ולהאיר בטוב את כל ענייני הרשות (=מלכות), ללא סרבול ביורוקראטי מיותר, עד שתעבור רוח הטומאה והאטימות מן הארץ. וכפי שעינינו הרואות שהספק הקיומי הפושֶׂה בכל משפיע גם על המנהיגים להיות בבחינת "מושל מקשיב על דבר שקר", מפוצלי אישיות ופוסחים-על-סעיפים, ואזי גם "כל משרתיו רשעים" (ככתוב במשלי כט), התוקעים מקלות בגלגלי המדינה, איש איש כפי מעלליו.

והמצוה החותמת, הסמוכה ביותר למחיית עמלק, הלא היא "לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן... איפה ואיפה גדולה וקטנה". אשר על כך קראו חכמים את הכתוב במשלי שלמה: "מאזני מרמה תועבת ה' ואבן שלימה רצונו", וסמוך לו: "בא זדון ויבוא קלון" – זה עמלק. הציניות המתועבת של הסטנדרטים הכפולים והאכיפה הבררנית המוכרים לנו היום מקרוב, הם האופייניים ביותר לעמלק חסַר המצפון, והם המעוררים-מזמינים אותו, שעל-כן "אין עמלק נופל אלא ביד זרעו של יוסף" הצדיק שומר הברית, "איש אמונים רב ברכות", והרי אנו על פיתחה של פרשת **נצבים**, שכנגד תיקון **היסוד**.

שבת שלום ומבורך!